

Eierskapsstrategi for Helgeland Avfallsforedling IKS

Utvalg	Utvalgssak	Møtedato

Kommunedirektørens innstilling

1. Kommunestyret slutter seg til Kommunedirektørens anbefaling til felles eierstrategi for Helgeland Avfallsforedling IKS («**HAF**») datert 11. april 2024, herunder forslag til endringer i selskapsavtalen for HAF og instruks for valgkomiteén i HAF datert 11. april 2024.

Vedlegg

- 1 2024-04-11 Anbefaling til Eierstrategi Helgeland Avfallsforedling
- 2 2024-04-11 Utkast til selskapsavtale med endringer
- 3 2024-04-11 Instruks for valgkomiteen

Saksopplysninger

Helgeland Avfallsforedling IKS (HAF) er et interkommunalt avfallsselskap eid av Hemnes kommune, Lurøy kommune, Nesna kommune, Rana kommune, Rødøy kommune og Træna kommune. Det er inngått en selskapsavtale mellom kommunene, som sist er revidert 26. april 2019.

Innsamling og behandling av avfall fra husholdningene er en lovpålagt kommunal oppgave og skal gjøres til selvkost. Gebyrnivået bestemmes av kostnadene knyttet til innsamling av avfall, kostnader ved å «bli kvitt» avfallet, og kostnader ved administrasjon av tjenesten. Disse kostnadene vil dermed ikke påvirke en kommune som er eier i et interkommunalt avfallsselskap direkte, men det vil påvirke det gebyret innbyggerne må betale. Kommunen som eier har et ansvar overfor sine innbyggere for å påvirke selskapet til å holde gebyrene på et hensiktsmessig nivå. I HAF er innsamling av næringsavfall samlet i det heleide datterselskapet Retura HAF AS.

Det har aldri vært utarbeidet en eierstrategi for HAF, eller formulert noen krav til måloppnåelse eller forventninger utover det som ligger i selskapsavtalen. Dette har vært diskutert blant kommunedirektørene i eierkommunene, og det har også politisk vært ytret et ønske om å foreta en gjennomgang av selskapet med sikte på å etablere prinsipper for god styring og selskapsledelse. I 2018 ble kommunedirektørene i eierkommunene enige om at det skulle nedfelles prinsipper for eierstyring og krav til eierstyring. Kommunene vedtok deretter dokumentet «*eierstyring og selskapsledelse*». Rana, Rødøy og Lurøy vedtok det i 2018, Træna i 2019, Nesna i 2020 og Hemnes i 2021.

Det følger av disse kommunestyrevedtak at samtlige kommuner har vedtatt at det skal utarbeides en eierstrategi for selskapet, i samarbeid med de øvrige eierkommuner.

Etter kommuneloven er kommunene forpliktet til å utarbeide en eierstrategi for de selskaper kommunen har eierinteresser i, alene eller sammen med andre kommuner.

I HAF sitt representantskap ble det 25. oktober 2019 truffet følgende vedtak (sak 19/19):

«Representantskapet ber kommunestyrene i eierkommunene i HAF IKS om å avklare spørsmålet om utarbeidelse av felles eierskapsmelding og utredning om eventuell endring av selskapsform og samarbeid eller sammenslåing med andre selskaper.»

Kommunedirektørene i kommunene har i perioden november 2023 til april 2024 i fellesskap arbeidet med å utarbeide forslag til en felles eierstrategi for HAF. Det har i denne forbindelsen vært gjennomført en rekke møter – både fysisk og digitalt – og kommunedirektørene har som underlag for sitt arbeid innhentet tilsvarende eierstrategier fra andre avfallsforedlingsselskaper. Sekretariatsleder i Polarsirkelrådet Kjell Idar Juvik har også deltatt på møtene med kommunedirektørene. For faglig bistand med å utarbeide eierstrategien engasjerte kommunedirektørene advokat Ulf Larsen i Advokatfirmaet Lund & Co DA som felles juridisk rådgiver. Advokat Larsen har bistått med å kvalitetssikre bl.a. de foreslåtte endringer i selskapsavtalen for HAF.

Kommunedirektørene har vurdert det som viktig i sitt arbeid med eierstrategien å innhente synspunkter fra HAFs styre og ledelse, Kommunedirektørene har oversendt utkast til eierstrategi, forslag til endringer i selskapsavtalen og utkast til instruks for valgkomitéen til styret i HAF med anmodning om et møte med ledelsen i HAF for å drøfte utkastene. Det ble deretter gjennomført et fysisk møte mellom kommunedirektørene, sekretariatsleder i Polarsirkelrådet og HAF. Fra selskapet stilte daglig leder Merethe Aasen samt styrets leder Eigil Dåbakk. Kommunedirektørene presenterte forslaget til felles eierstrategi, utkast til endringer i selskapsavtalen og utkast til instruks for valgkomitéen, og drøftet dette med HAFs representanter. Skriftlig innspill ble oversendt fra HAF til

kommunedirektørene etter møtet. Kommunedirektørene har ved utarbeidelsen av endelig anbefaling til felles eierstrategi drøftet og innarbeidet en rekke av innspillene fra ledelsen i HAF.

Kommunedirektørenes anbefaling vedlegges saken og består av:

1. Anbefaling til felles eierstrategi for Helgeland Avfallsforedling IKS datert 11. april 2024 («**Anbefalingen**»).
2. Utkast til endringer i selskapsavtalen for HAF datert 11. april 2024 («**Selskapsavtalen**»).
3. Utkast til instruks for valgkomitéen i HAF datert 11. april 2024 («**Instruks for valgkomitéen**»).

Kommunedirektørene anbefaler enkelte endringer i selskapsavtalen som følge av anbefalingen om felles eierstrategi.

Hovedtrekkene i Kommunedirektørenes forslag er:

- En felles eierstrategi for alle kommunene med anbefaling om felles formål med eierskapet, overordnede prinsipper for eierstyring og mål og forventninger til selskapet, jf. Anbefalingen punkt 6-9.
- Det foreslås opprettet et eierstyringssekretariat for å forberede saker som skal behandles av representantskapet og deltakerkommune, jf. Anbefalingen punkt 9.1.
- Selskapsavtalens bestemmelser om representantskapet foreslås endret ved at representantskapet skal bestå av én representant fra hver eierkommune. Kommunen bør være representert ved ordfører i representantskapet. Stemmeretten for den enkelte eierkommune foreslås ikke endret. Det vises til punkt 9.2 i anbefalingen.
- Det foreslås innført regelmessige, og faste eiermøter mellom selskapets ledelse og eierkommunene, jf. punkt 9.3 i Anbefalingen.
- Det foreslås nye regler om oppnevning og sammensetning av styret i selskapet, jf. Anbefalingen punkt 9.6, Selskapsavtalen og Instruks for valgkomitéen.
- Det foreslås ingen endringer i selskapsformen. Kommunedirektørene mener HAF fortsatt bør være organisert som et interkommunalt selskap (IKS), jf. Anbefalingen punkt 11.1.
- Kommunedirektørene anbefaler at eierkommunene i samråd med selskapets ledelse utreder nærmere om HAF bør slås sammen med andre interkommunale avfallsselskaper i regionen.

Vurdering

Kommunedirektørene har i samråd med ekstern rådgiver utarbeidet en anbefaling til felles eierstrategi for eierkommunene i Helgeland Avfallsforedling IKS, herunder anbefalt forslag til endringer i den gjeldende selskapsavtalen for selskapet og forslag til instruks for valgkomitéens arbeid. Ikke alle kommunedirektørene er enige i at bestemmelsene i selskapsavtalen om valg av styremedlemmer bør endres, men Kommunedirektørene har valgt å stå samlet bak anbefalingen.

Kommunedirektørenes anbefalinger er i det vesentlige forankret i - og begrunnet med - anbefalinger om god eierstyring og selskapsledelse som bl.a. er utarbeidet av KS. Hovedformålet med de retningslinjene som er søkt innarbeidet er å skape klare linjer mellom eierstyring og selskapsledelse, med klare ansvarslinjer mellom selskapets styre og eierkommunene, samtidig som eierkommunene sikrer at styret tilføres best mulig ressurser/kompetanse til det beste for selskapets videre utvikling og overordnet styring fra styret i forhold til ledelsen i selskapet.

Det er fremhevet i ovennevnte grunnleggende prinsipper at eierstyring bør utøves av representantskapet, og det er viktig at eierkommunenenes stemmegivning i representantskapet er godt

forankret i informerte beslutninger i eierkommunenes folkevalgte organer. Det er også viktig at eierkommunene gjennom valg av selskapets styre sikrer riktig kompetanse for å utvikle selskapet og til å ivareta styrets tilsynsansvar. Kommunedirektørene foreslår videre at det formaliseres at det skal avholdes regelmessige eiermøter mellom eierkommunene og selskapets styre og ledelse, dette for å sikre god dialog mellom eier og selskap og legge til rette for at eierkommunene kan følge opp sin eierstrategi.

For øvrige forslag vises til Anbefalingen, Selskapsavtalen og Instruks for valgkomitéen.

Behandlingen i eierkommunenes folkevalgte organer vil avklare om det er tilstrekkelig flertall for å endre bestemmelsene.